

Support for Improvement in Governance and Management

A joint initiative of the OECD and the EU, principally financed by the EU

1-ci Xülasə

Yanvar 2011-ci il

Dövlət satınalmaları

Aİ-də dövlət satınalmaları: Qanunvericilik çərçivəsi, Əsas prinsiplər və institutlar

MÜNDƏRİCAT

- Ümumi kontekst: Roma müqaviləsi, ümumi hüquq prinsipləri, Aİ direktivləri
- Direktivlərin tətbiq dairəsi
- Direktivlərin "hüquqi nəticələri"
- Dövlət satınalmasının əsas prinsipləri: Rəqabət, bərabər yanaşma, ayrı-seçkiliyin yol verilməzliyi və şəffaflıq
- Avropa institutlarının rolu

www.sigmaweb.org

Bu sənəd Avropa İttifaqının maliyyə yardımı ilə hazırlanmışdır. Burada ifadə olunan fikirlər heç vaxt Avropa İttifaqının rəsmi rəyi kimi qəbul edilə bilməz və İƏİT, yaxud ona üzv dövlətlərin və ya Sigma proqramında iştirak edən benefisiar ölkələrin fikirlərini əks etdirməyə bilər.

Avropa İttifaqında dövlət satınalmalarının əsaslarının başa düşülməsi üçün təkə satınalma haqqında direktivlərə deyil, həm də bu direktivlərin hansı zəmində qəbul edildiyinə nəzər salmaq vacibdir. Hətta direktivlər qüvvədə olduqda belə, Roma müqaviləsinə daxil olan daha ümumi müddəalar, eləcə də direktivlərin təfsiri üçün yolgöstərən daha ümumi hüquq prinsipləri tətbiq olunur. Həmçinin Avropa İqtisadi Cəmiyyəti institutlarının rolunun başa düşülməsi vacibdir.

Roma Müqaviləsi 1957-ci ildə bağlanmış Roma müqaviləsinə (və Roma müqaviləsinə düzəliş edən sonrakı müqavilələrə) dövlət satınalması haqqında ayrıca müddəə daxil deyil. Bununla belə, bu Müqavilə Aİ-nin özülünü təşkil edən bir sıra fundamental prinsipləri müəyyən edir. Dövlət satınalmalarına ən çox uyğun gələn təməl prinsiplər aşağıdakılardır:

- etnik mənsubiyyət zəminində ayrı-seçkiliyin qadağan edilməsi
- məhsulların sərbəst hərəkəti
- xidmət göstərmək azadlığı
- iqtisadi fəaliyyət azadlığı

Ümumi hüquq prinsipləri: Bu fundamental Müqavilə prinsiplərindən əlavə Avropa Ədalət Məhkəməsinin presedent hüququndan irəli gələn bəzi ümumi hüquq prinsipləri mövcuddur. Avropa Ədalət Məhkəməsi tərəfindən qanunvericilikdə olan boşluqların aradan qaldırılması və çox vaxt olduqca mürəkkəb vəziyyətlərin həllinin təmin edilməsi məqsədilə istifadə edildiklərindən bu ümumi prinsiplər çox vacibdir. Bunlar arasında dövlət satınalması baxımından ən vacib əhəmiyyətə malik prinsiplər aşağıdakılardır:

- bərabər yanaşma
- şəffaflyq
- qarşılıqlı tanınma
- proporsionallıq

Bu ümumi prinsiplər direktivlərdən asılı olmayaraq tətbiq edilir, hətta direktivlər tətbiq edilə bilən olmadıqda, bu prinsiplər satınalmaya və satınalan təşkilat tərəfindən sifarişin verilməsinə şamil edilə bilər.

Aİ direktivləri: Müqavilə prinsiplərini möhkəmləndirmək və üzv dövlətləri lazımı qaydada istiqamətləndirmək üçün Avropa İqtisadi Cəmiyyəti bir sıra satınalma direktivləri qəbul etdi.

İki satınalma Direktivi mövcuddur, 2004/18/EC sayılı direktiv dövlət sektorunda prosedur məsələlərini və 2004/17/EC sayılı direktiv kommunal xidmət sektorunu əhatə edir.

Həmçinin şikayətlərə və şikayətlərin baxılmasına aid iki "hüquqi müdafiə vasitəsi" direktivi mövcuddur. Bunlar 89/665/EC sayılı dövlət sektorunda hüquqi müdafiə vasitələri direktivi və 92/13/EC sayılı kommunal xidmət sektorunda hüquqi müdafiə vasitələri direktividir. Bu iki hüquqi müdafiə direktivinə 20 dekabr 2009-cu il tarixinə qədər üzv dövlətlər tərəfindən icra edilməli olan 2007/66/EC sayılı yeni direktivlə əsaslı düzəlişlər edilmişdir.

Bundan əlavə, hal-hazırda müdafiə sahəsində satınalmalar, eləcə də əlaqədar işlər və xidmətlər üçün daha məxfi və uyğunlaşdırıla bilən rejim təmin edən yeni 2009/81/EC sayılı direktiv mövcuddur.

Avropa komissiyası prosedurlara və hüquq müdafiə vasitələrinə aid bu direktivləri satınalma prosesinin müxtəlif aspektlərini əhatə edən əlavə qanunvericiliklə tamamlamışdır.

Direktivlərin tətbiq dairəsinə nələr daxildir?

Direktivlərin məqsədi Aİ-yə Üzv Dövlətlərdə satınalma sahəsində yeni *vahid* tənzimləyici rejim tətbiq etmək deyil və üzv dövlətlər özlərinin Direktivlərə *uyğunlaşdırılmış* milli prosedurlarını tətbiq etməyə davam edə bilərlər. Bununla üzv dövlətlərə Direktivlər və ya Müqavilənin müddəaları ilə təzad təşkil etməmək şərti ilə maddi-hüquqi norma və prosedur qaydalarını saxlamağa və qəbul etməyə imkan verir. Nəticədə, üzv dövlətlər bir sıra, xüsusən praktiki məsələlərin tənzimlənməsində azaddırlar.

Direktivlərin ümumi qaydaları mahiyyət etibarı ilə aşağıdakı sahələrdə əsas prinsiplərin, xüsusən ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi, bərabər yanaşma və şəffaflıq prinsiplərinin tətbiqini əhatə edir:

- təklif edilən satınalma müqavilələrinin ictimaiyyət üçün açıqlığı;
- texniki şərtnamələrin tərtibi;
- satınalma prosedurlarının seçilməsi;
- namizədlərin və iddiaçıların meyarlara uyğunluqlarının yoxlanması və seçilməsi;
- müqavilələrin bağlanması.

Cəmiyyətin qanunvericilik orqanı Aİ daxilindəki bütün dövlət satınalma müqavilələrini dəqiqliklə tənzimləməyə çalışmaqdan çox üzv dövlətlər arasındakı ticarətə təsir edə biləcək müqavilələri tənzimləməyə üstünlük verdi. Geniş tərifə daxil olan müqavilələr aşağıdakılardır:

- digər üzv dövlətlərin təsərrüfat subyektlərini cəlb edəcək qədər yüksək dəyərə malik müqavilələr (başqa sözlə, müqaviləni qazanmağın potensial mənfəəti malın, xidmətin və ya işin uzaq məsafədən təmin edilməsi ilə əlaqədar xərclərdən üstün olduqda);
- sərhədlər arası ticarət üçün uyğun obyektlərə aid müqavilələr.

Direktivlərin "hüquqi nəticələri" nələrdir?

Üzv dövlətlər Müqavilədən və ya Avropa İqtisadi Cəmiyyəti institutlarının fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün bütün müvafiq tədbirləri görməlidirlər. Bütün Direktivlər kimi satınalma direktivləri də mahiyyət etibarilə birbaşa tətbiq edilə bilən deyillər, yəni avtomatik olaraq tətbiq olunmurlar.

Direktivlər üzv dövlətlərdə qüvvəyə minmək üçün qanun halına salınmalı və ya milli qanunvericilikdə əks etdirilməlidirlər. Buna görə də Üzv Dövlətlər direktivlərin müddəalarına öz milli qanunvericiliklərində tam hüquqi qüvvə vermək üçün və onların tətbiq edilməsinə mane ola biləcək digər milli qanunların olmamasını təmin etmək üçün bütün zəruri tədbirləri görməlidirlər. Bu əsasən Direktivlərin milli qanunlarda əks etdirilməsi və təzad təşkil edən bütün qanunvericilik müddələrinin ləğv edilməsi ilə həyata keçirilir.

Direktivlər yalnız nəticələrin əldə edilməsi baxımından məcburidir, lakin forma və metodun seçimi dövlət orqanlarının öhdəsinə buraxılır. Beləliklə, Aİ-yə üzv dövlətlərin

öz milli qanunvericiliklərində Direktivlərin tam surətini çıxarması zəruri deyil, baxmayaraq ki, bəzi üzv dövlətlə məhz bu cür hərəkət etmişlər.

Direktivlərin düzgün və vaxtında icra edilə bilməməsi onların hüquqi qüvvəyə malik olmadığını göstərmir. Üzv dövlətlər bu direktivlərin subyektlərini (satınalan təşkilatlar və təsərrüfat subyektləri) direktivlərə əsasən malik olduqları hüquqlardan məhrum edə bilməzlər. Avropa Ədalət Məhkəməsinin "birbaşa qüvvəyə minmə" doktrinasına əsasən, müvafiq şərtlər ödəndiyi halda, şəxslər milli məhkəmələrdə direktivlə müəyyən edilən hüquqlarını realizə edə bilirlər.

Hər hansı direktivin birbaşa qüvvəyə minməsi üçün tələb olunan şərtlər aşağıdakı kimidir:

- üzv dövlətin üzərinə qoyulan öhdəlik aydın və dəqiqdir;
- öhdəlik heç bir şərtlə məhdudlaşdırılmayıb;
- tədbirlərin görülməsi ilə əlaqədar olaraq üzv dövlətlərə və ya Avropa İqtisadi Cəmiyyəti institutlarına diskresiya hüququ verilməyib.

Avropa Ədalət Məhkəməsi bəyan etmişdir ki, Direktivlərin bir çox müddəaları birbaşa qüvvəyə minmir, lakin hər bir müddəaya ayrı-ayrılıqda baxılmalıdır.

Dövlət satınalmasının əsas prinsipləri hansılardır?

Lap əvvəldən Aİ-nin əsas məqsədlərindən biri Aİ-yə üzv dövlətlər arasında mal və məhsul ticarətinə qarşı maneələrin aradan qaldıraraq vahid bazarın yaradılması olmuşdur. Müştərək satınalma bazarının yaradılması satınalma kontekstində meydana gələn hər hansı maneənin aradan qaldırılması deməkdir.

Ticarətə maneələr qanunvericilik, yaxud satınalan təşkilatların və ya təsərrüfat subyektlərinin fəaliyyətləri nəticəsində yaradıla bilər. Qanunvericilik "milli məhsulların alınması" tələbi ilə maneələr yarada bilər. Satınalan təşkilatlar ayrı-seçkilik törədən seçim meyarları müəyyən etməklə maneə yarada bilirlər. Tender qiymətlərini saxtalaşdırmaq üçün bir-biri ilə razılığa gələn təsərrüfat subyektləri də maneələr yarada bilirlər. Bütün bu maneələr ümumi satınalma bazarında rəqabətin pozulması ilə nəticələnə bilər. Dövlət satınalmaları haqqında qanunvericiliyin əsas məqsədlərindən biri mövcud maneələri aradan qaldırmaq, yeni maneələrin yaranmasının qarşısını almaqdır. Bu, qanunvericiliklərdə əksini tapan əsas prinsiplərin tətbiqi ilə həyata keçirilir.

Bir-birləri ilə əlaqəli olduqlarından bu prinsiplərin bir neçə əsas prinsipdə birləşdirilməsi mümkündür:

- **Rəqabət**

İqtisadi nöqtəyi-nəzərdən müxtəlif təsərrüfat subyektlərinə bazarda mövcud mal və xidmətlərin qiymətlərini təqdim etmək imkanı verən "rəqabət" kəşfetmə proseduru kimi çıxış edir. Bu qiymətlər oriyentir kimi çıxış edir və istənilən vaxt tələb-təklif şəraitini əks etdirir. Onlar həmçinin mövcud olan müxtəlif (eynincinsli olmayan) məhsulların keyfiyyətindəki və satış şərtlərindəki fərqləri əks etdirir.

Buna görə də elanların verilməsi çox vacibdir. Elanların verilməsi mümkün olan ən geniş ictimai xəbərdarlığa və rəqabətə, Avropa İqtisadi Cəmiyyətinin hər

yerindən olan təsərrüfat subyektlərinin iştirakına və beləliklə mümkün olan ən yaxşı seçimin edilməsinə imkan yaradır.

Rəqabətin ədalətli olmasının təmin edilməsi (yaxud "bərabər şərtlərin təmin edilməsi") effektiv və səmərəli satınalma nəticələrinin əldə edilməsi üçün vacib əhəmiyyətə malikdir. Satınalma qanunvericiliyi Cəmiyyət daxilində rəqabətin pozulması və ya məhdudlaşdırılmasının və hər hansı təsərrüfat subyektinin tenderdə təklif verməsinin qarşısının alınması cəhdlərinin aradan qaldırılmasına çalışır.

Bu cür cəhdlər bir çox forma ala bilər və məhsullara, xidmətlərə yaxud təsərrüfat subyektlərinin özlərinə təsir edə bilər. Nəticədə qanunvericilik məhsulların sərbəst hərəkətinə qarşı idxal məhdudiyyətləri, "milli məhsulların alınması" siyasətləri kimi maneələri, eləcə də xidmətin təmin edilməsi azadlığına qarşı yönələn, xarici təsərrüfat subyektlərinin yerli qeydiyyat qaydalarından istifadə etməklə tenderdə təkliflə iştirak etməsinə məhdudiyyət qoymaq cəhdləri kimi maneələri qadağan edir.

Rəqabətin qorunması həmçinin ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi, qarşılıqlı tanınma prinsiplərinin tətbiqini (ekvivalent məhsullara və ixtisaslaşmalara münasibətdə) və hər hansı istisnaların proporsional olmasını tələb edir.

- **Bərabər yanaşa və ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi**

Bərabər yanaşa və ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi konsepsiyaları bir-birlərindən fərqlənir. Ümumiyyətlə, satınalma qanunvericiliyi təsərrüfat subyektləri arasında bərabərliyin qorunmasına xidmət edir. Lakin Avropa kontekstində bərabərlik həmçinin "milli mənsubiyyəti" nəzərdə tutur.

Bərabər yanaşma bir qayda olaraq eyni vəziyyətlərə eyni cür yanaşmanı, yaxud müxtəlif vəziyyətlərə eyni cür yanaşılmamasını, eləcə də bənzər şəxslərə bənzər yanaşmaların tətbiqini tələb edən konsepsiyadır. Müəyyən mənada bu o deməkdir ki, satınalan təşkilat ayrı-ayrı təsərrüfat subyektlərinin qarşılaşdıqları çətinlikləri və ya müxtəlif bacarıqlarını deyil, onların göstərdikləri səylərin nəticələrini, başqa sözlə təqdim etdikləri təklifləri nəzərə alacaqlar. Bu tender qiymətlərinin, tender xüsusiyyətlərinin obyektiv qiymətləndirilməsini təmin edir və iqtisadi cəhətdən səmərəli tender təklifinin aşkar edilməsinə yönəlməyən mülahizələri kənarda saxlayır.

Avropa kontekstində bərabər yanaşma konsepsiyası daha bir tərifi ehtiyac duyar. Bərabərlik konsepsiyası həm də milli mənsubiyyətə və malların mənşəyinə əsaslanır, beləliklə milliyyətlərindən asılı olmayaraq, Avropa İqtisadi Cəmiyyəti daxilindəki bütün təsərrüfat subyektlərinə, eləcə də mənşə etibarilə Avropa İqtisadi Cəmiyyətinə məxsus malların daxil olduğu bütün tender təkliflərinə bərabər yanaşılmalıdır (bu, ayrı-seçkiliyin yolverilməzliyi prinsipidir).

Bu təkcə bərabər yanaşma konsepsiyasının genişləndirilməsi deyil. Bu o deməkdir ki, hər hansı uyğunluq meyarı və mənşə ilə bağlı meyar (milli mənsubiyyət və ya konkret yerə əsaslanan) avtomatik olaraq qeyri-bərabər yanaşmaya rəvac verəcək, belə ki, bu şərtlər öz mahiyyətləri etibarı ilə müəyyən (əcnəbi) təsərrüfat subyektləri qrupuna qarşı ayrı-seçkilik yarada, digərlərinin isə xeyrinə ola bilər. Bununla belə, verilən kontekstdə ayrı-seçkilik qeyri-bərabər yanaşmaya gətirib çıxarsa da, qeyri-bərabər yanaşma hər zaman ayrı-seçkiliklə nəticələnmir.

- **Şəffaflıq**

'Şəffaflıq' yalnız yaxın vaxtlarda ayrıca prinsip kimi meydana gəldi, lakin gərək ki, ona digər məqsədlərə çatmağın bir vasitəsi kimi baxmaq daha məqsədə uyğundur. Məsələn:

- o qanunvericiliyin nəşri və əlçatanlığı bütün maraqlı tərəflər üçün aydınlıq və əminlik yaradır, satınalan təşkilatlara və təsərrüfat subyektlərinə oyunun qaydalarından xəbərdar olmaq imkanı verir.
- o elanın verilməsi ilə bağlı tələb aşkaretmə prosesində şəffaflığa zəmanət verir.
- o texniki şərtnamələrin, seçim və müqavilənin bağlanması meyarlarının əvvəlcədən ictimaiyyətə açıqlanması, maraqlı tərəflərə bu meyarların ədalətli olduğunu və ayrı-seçkiliyə rəvac vermədiyini yoxlamaq imkanı verir.
- o tələblərin qeydə alınması və bəyan edilməsi, zəruri olarsa, satınalan təşkilatın fəaliyyətlərinin yoxlanıla biləcəyinə zəmanət verir.

Sonuncu məqsədlər həm də "hesabatlılığın", başqa sözlə satınalma məmurlarının hesabat vermə öhdəliyinin fundamental aspektləridir. 'Hesabatın verilməsi öhdəliyi' çox vaxt milli satınalma sistemlərinin dəqiq müəyyən edilmiş məqsədləri arasında olur və şəffaflıq müddəaları hesabatlılığı daha da möhkəmləndirir.

Aİ konteksti daxilində şəffaflıq prinsipinin əhəmiyyəti qanunvericilikdən asılı olmayaraq tətbiq edilməsindədir. Beləliklə, hansısa satınalma müqaviləsi Direktivlərin tətbiq dairəsinə düşmədikdə belə, elan vermə tələblərinin irəli sürülməsi üçün şəffaflıq prinsipinin tətbiqi davam etdirilə bilər. Avropa Ədalət Məhkəməsi bunu təsdiq edir.

Yuxarıdakı prinsiplərdən bəziləri fərqli şəkildə ifadə edilir və ya milli qanunvericilikdə birləşdirilir. Məsələn, qanunvericiliklərdə "səmərəlilik və effektivlik", "ödənilən vəsaitin tam qarşılığının alınması", "etik prinsiplər" və ya "düzgünlük" kimi ifadə olunan prinsiplərə rast gəlmək mümkündür.

Ödənilən pulun qarşılığının alınması

Satınalma prosesinin əsas iqtisadi təkanvericisi bütün satınalmalarda ödənilən vəsaitin qarşılığının alınması ehtiyacıdır. Direktivlərdə bu məsələyə xüsusi olaraq toxunulmur, lakin nəzərdən qaçırmaq olmaz ki, satınalma prosesinin əsas nəticələrindən biri ödənilən pulun qarşılığının alınmasının təmin edilməsidir. Pulun tam qarşılığının ödənməsi dedikdə, məsrəflərlə əlaqədar amilləri, eləcə də digər müxtəlif amilləri satınalan təşkilatın tələblərini ödəmək məqsədilə bir araya gətirən optimal kombinasiya nəzərdə tutulur. Müxtəlif amillərin birləşməsindən əmələ gələn bu optimal kombinasiyanı təşkil edən elementlər satınalmadan satınalmaya dəyişir və satınalan təşkilatın tələb etdiyi nəticələrdən asılıdır.

Avropa institutlarının rolu nədən ibarətdir?

Bir sıra müxtəlif təşkilatlar Avropa səviyyəsində satınalma sahəsinə cəlb olunmuşlar. Bu təşkilatlar aşağıdakılardır:

Cəmiyyətin qanunvericilik orqanın rolu: Müqavilədə (1957-ci ildə bağlanmış Roma müqaviləsi və Roma müqaviləsinə düzəliş edən müqavilələr) fərqli terminologiya işlənsə də, Cəmiyyətin qanunvericilik orqanı, faktiki olaraq, müstəqil şəkildə və ya Avropa Parlamenti ilə əməkdaşlıqda fəaliyyət göstərən Avropa İcmaları Şurasıdır. Bütün axırıncı satınalma direktivləri bu iki institut tərəfindən "birgə qərar" proseduruna əsasən qəbul edilmişdir.

Şuranın rolu üzv dövlətlərin ümumi iqtisadi siyasətləri arasında koordinasiyanı təmin etməkdən, qərarlar qəbul etməkdən, habelə qəbul etdiyi aktlarda Komissiyaya Şura tərəfindən müəyyən edilmiş qərarları icra etmək səlahiyyətləri verməkdən ibarətdir.

Lakin ən əsası, bütün bunlara baxmayaraq, Şuranın təşəbbüslə çıxış etmək hüququ yoxdur. Beləliklə, o, Komissiya tərəfindən təklif edilməmiş qanunvericiliyi qəbul edə bilməz.

Aİ-yə üzv dövlətlərin Rolu: Aİ məqsədlərinə uyğun olaraq, üzv dövlətlər Müqavilədən və ya Avropa iqtisadi cəmiyyəti institutlarının fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsini təmin etmək üçün bütün müvafiq tədbirləri görməlidirlər. Onlardan Cəmiyyətin qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsinə töhfə vermək və Müqavilənin məqsədlərini təhlükəyə atan tədbirlərdən çəkinmək tələb olunur.

Direktivlərə əsasən, üzv dövlətlər direktivlərin müddəalarına öz milli qanunvericiliklərində tam hüquqi qüvvə vermək üçün və onların tətbiq edilməsinə mane ola biləcək digər milli qanunların olmamasını təmin etmək üçün bütün zəruri tədbirləri görməlidirlər. Bu əsasən Direktivlərin milli qanunlarda əks etdirilməsi və təzad təşkil edən bütün qanunvericilik müddəalarının ləğv edilməsi ilə həyata keçirilir.

Qeyd edilməlidir ki, (yuxarıda bəhs edildiyi kimi) konkret şərtlər ödəndiyi təqdirdə və icra edilmədikləri halda, hüquqların realizə edilməsi üçün birbaşa qüvvəyə minən Direktivlər birbaşa, başqa sözlə milli qanunvericilikdə əks etdirilmədikcə tətbiq edilə bilməz.

Bundan əlavə, onlar yalnız nəticələrin əldə edilməsi baxımından məcburidir, lakin forma və metodun seçimi dövlət orqanlarının öhdəsinə buraxılır. Beləliklə, üzv dövlətlərin öz milli qanunvericiliklərində Direktivlərin tam surətini çıxarması zəruri deyil.

Eyni nəticələrin əldə edilməsi şərti ilə dövlətlər direktivlərin müddəalarını bənzər qaydada mövcud qanunlara düzəliş etməklə və ya yeni qanunvericilik, məcəllə və s. hazırlamaqla əks etdirə bilərlər.

Avropa Komissiyasının rolu: Müqavilə Avropa komissiyasına Qanunvericilik təklifləri ilə çıxış etmək səlahiyyəti ilə yanaşı, onun qoruyucusu kimi çıxış etmək hüququ verir. Müqavilə müddəalarının və institutlar tərəfindən onlara uyğun olaraq görülmüş tədbirlərin tətbiq edildiyinə zəmanətin verilməsi onun birmənalı vəzifəsi kimi müəyyən edilmişdir.

Beləliklə, satınalma sahəsində əsas siyasət müəyyən edici orqan kimi çıxış etməklə yanaşı, Komissiya həm də Direktivlərin tətbiqinə və geniş şəkildə icrasına görə cavabdehdir. Satınalmalara görə Daxili Bazar və Xidmət Məsələləri üzrə Baş Direktorat (DG-Markt) cavabdehdir. DG-Markt tərəfindən görülən icra tədbirlərinə normativ aktların qəbulu daxildir.

Milli məhkəmələrdə/nəzarət orqanlarında satınalan təşkilatlara qarşı qanunun tətbiqi maraqlı təsərrüfat subyektlərinin tələbi ilə həyata keçsə də, üzv dövlətlərin dövlət orqanları tərəfindən yol verilən qanun pozuntuları eyni zamanda üzv dövlətin

Müqavilədən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirilməməsinə bərabər tutulacaq. Bu məsələ isə birbaşa Komissiya tərəfindən Avropa Ədalət Məhkəməsi qarşısına çıxarıla bilər.

Avropa Ədalət Məhkəməsinin rolu: Avropa İqtisadi Cəmiyyəti səviyyəsində hər biri öz yurisdiksiyasına malik iki məhkəmə mövcuddur: Avropa cəmiyyəti institutlarına qarşı iddialara baxan Avropa Ümumi Yurisdiksiya Məhkəməsi (əvvəllər "Birinci İnstansiya Məhkəməsi") və Avropa Ədalət Məhkəməsi. Satınalma ilə bağlı əksər hallarda Avropa Ədalət Məhkəməsi daha çox maraq kəsb edir.

Avropa Ədalət Məhkəməsi Müqavilənin və onun həyata keçirilmə normalarının təfsiri və tətbiqi zamanı qanuna riayət edilməsinə təminat verir. Bu məqsədlə bir sıra səlahiyyətlər bir mənalı olaraq Avropa Ədalət məhkəməsinə verilmişdir. Bu səlahiyyətlərə əsasən Avropa Ədalət Məhkəməsinə Avropa İqtisadi Cəmiyyəti qanunlarına uyğun olaraq institutların və üzv dövlətlərin hərəkət və ya hərəkətsizliklərini mühakimə edir, eləcə də həmin qanunların təfsiri və milli məhkəmələr tərəfindən tətbiqi sahəsində qarşılıqlı uyğunluğu təmin edir.

Avropa Ədalət məhkəməsinin satınalma sahəsi üçün vacib üç fəaliyyəti yerinə yetirir:

- **Mübahisələrin həlli**

Avropa Ədalət Məhkəməsinin Müqavilənin qoruyucusu qismində çıxış edən Komissiya və üzv dövlət arasındakı üzv dövlətin Müqavilədən irəli gələn öhdəliklərini yerinə yetirməməsi ilə əlaqədar mübahisələrə baxmaq səlahiyyət vardır. Çox vaxt bunlara Komissiyanın qanun pozuntuları üzrə məhkəmə proseduru deyilir.

- **İlkin qərarlar**

Avropa Ədalət məhkəməsinə verilən mühüm bir səlahiyyət əlaqədar mövzu ilə bağlı məsələ milli məhkəmə və ya tribunal qarşısına çıxarıldığı halda, Müqavilənin *təfsiri* eləcə də Avropa iqtisadi Cəmiyyəti institutlarının aktlarının *etibarlılığı və təfsiri* haqqında ilkin qərarın verilməsi yolu ilə hüququn formalaşdırılması səlahiyyətidir.

Beləliklə, üzv dövlətlər və xüsusi şəxslər arasında, yaxud xüsusi şəxslərin özləri arasındakı mübahisələrdə, milli məhkəmə prosedurları kontekstində meydana gələn Avropa İqtisadi Cəmiyyəti qanunlarının təfsiri, tətbiqi və etibarlılığı ilə əlaqədar suallar Avropa Ədalət Məhkəməsinə ünvanlana bilər. Hüquqi müdafiə vasitələri direktivinə əsasən milli məhkəmə/nəzarət orqanı qarşısına çıxarılmış, satınalma mübahisələri zəminində ortaya çıxan sualların təfsiri üçün milli məhkəmələr Avropa Ədalət Məhkəməsinə müraciət edə bilərlər. Bu prosedura əsasən, milli məhkəmə/nəzarət orqanı iş üzrə faktları müəyyən etməli, cavabı işin həlli üçün zəruri olan sualları Avropa Ədalət Məhkəməsi tərəfindən təfsir edilmək üçün hazırlamalıdır.

- **Ümumi hüquq prinsipləri:**

Yurisdiksiyanın həyata keçirilməsində Avropa Ədalət Məhkəməsinə Cəmiyyət qanunvericiliyini təfsir etmək və tətbiq etmək göstərişi verilmişdir, beləliklə də bu məhkəmə çox vaxt ümumi hüquq prinsiplərinə istinad etməklə, cəmiyyət qanunvericiliyindəki *boşluqları* doldurmağa çalışmışdır. Bunlar yazılmamış, Müqaviləyə daxil olmayan, lakin Aİ-yə üzv dövlətlərin milli hüquqi sistemində tanınan ümumi hüquqi prinsiplərdən irəli gələn qaydalardır.

Əlavə ədəbiyyat siyahısı: Aİ-nin qanunvericilik çərçivəsini formalaşdıran müxtəlif mətnləri, eləcə də digər bir sıra sənədləri və linkləri aşağıdakı ünvanda - DG Markt-ın veb-saytında tapmaq olar:

http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/legislation_en.htm

Avropa Sazişi mətnlərini aşağıdakı ünvanda tapmaq olar:
<http://www.eurotreaties.com/eurotexts.html>

[SIGMA Dövlət Satınalmaları haqqında Təlimat Kitabçası](#)